

#FOFO

FOLK
BILDAR
FORUM

NR 2 | HÖST 2025 | EN TIDNING FRÅN BILDNINGSFÖRBUNDET

Docent i statsvetenskap vid Högskolan Dalarna

Erik Lundberg

"Föreningslivet spelar fortfarande en viktig roll för demokratisk fostran."

SIDAN 09

Erik Lundberg

Anna Ekström

Jenny Knuthammar

Lisa Flogell

Folkbildande beredskap något vi måste utveckla!

Vårt tema har satt fingret på att vi inom folkbildningen måste vara med och skapa insatser som gör att människor känner sig stärkta att kunna delta i samhällets utveckling.

Allt rör inte om krig, men väldigt mycket handlar om kris. Lisa Flogell visar hur vi kan skapa kompetens som håller ihop allt kring våra insatser som stärker deltagarnas motivation, hälsa och möjligheter att ta nästa steg.

Även Erik Lundberg ger oss flera perspektiv kring att vara aktiv och kunna påverka både sin egen livssituation som samhället i stort. Jenny Knuthammar ger sedan oss inblick i länsstyrelsens ansvar att samordna allt i en händelse av kris och krig, och att det civila samhället har en särskild roll.

Sist, men inte minst, ger Anna Ekström oss sin bild av folkbildningens viktiga uppdrag att bilda människor i kris och krig. Hon slår fast att "folkbildningen är en del av samhället och vet vad som behöver göras" vilket jag kommer ta fasta på i det fortsatta arbetet.

Peter Frejhagen, Kanslichef
Bildningsförbundet Östergötland

#FOFO är en tidning från Bildningsförbundet Östergötland som ges ut två gånger per år. Årets tema är Delaktighet & Demokrati, precis som för Folkbildarforum.

Kontakta oss gärna med frågor och förslag!

bildningsforbundet.se/kontakt

Innehåll

- 03 .... **Lisa Flogell** | Projektet VÄGEN - för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden
- 09 .... **Erik Lundberg** | Civilsamhället är fortfarande starkt – men sårbart
- 14 .... **Jenny Knuthammar** | "Tillräckligt bra är perfekt" – lärdomar från krisberedskapen i Ukraina
- 20 .... **Anna Ekström** | Folkbildningen borde få en roll i Sveriges krisberedskap

TEXT & FOTO

Ulrika Borg, Peter Frejhagen, David Lagerlöf,

FOTO FRAMSIDA

David Lagerlöf

FORM & LAYOUT

Peter Frejhagen

TRYCK

Linköpings Tryckeri AB 2025

UPPLAGA

1 200 ex

Producerad av

Vi förbehåller oss rätten att publicera allt redaktionellt material även digitalt.

"VÄGEN är det största projektet som folkbildningen genomfört med ESF-medel."

Lisa Flogell
Rektor på Marieborgs folkhögskola

Projektet VÄGEN

- för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden -

På Marieborgs folkhögskola i Norrköping får människor som har haft det tufft genom utbildningssystemet en ny chans. Genom projektet Vägen utvecklas metoder och arbetssätt som stärker deltagarnas motivation, hälsa och möjligheter att ta nästa steg. Mot arbete, studier och framtidstro.

Projektet Vägen pågår mellan 2023 och 2026 och vänder sig till människor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Syftet med projektet är att stärka deltagarnas egenmakt och underlätta etableringen och övergången från folkhögskola till arbete och vidare studier och samtidigt bidra till att öka möjligheten för ett hållbart arbetsliv för deltagarna.

Folkbildningsrådet är projektägare och arbetet genomförs i samverkan med folkhögskolornas intresseorganisationer och 15 folkhögskolor runt om i Sverige. ESF (Europeiska socialfonden) delfinansierar projektet. Vägen är det största projektet som folkbildningen genomfört och avslutar totalt sett 157 miljoner kronor varav ESF står för 85 miljoner.

Från Östergötlands län medverkar bland

annat Marieborg folkhögskola där Lisa Flogell är rektor. Här berättar hon bland annat om sina erfarenheter av projektet.

Berätta lite om din bakgrund. Hur hamnade du på Marieborgs folkhögskola?

– Min egen resa började också på en folkhögskola. Jag gick en medieutbildning på Tollare folkhögskola i Nacka. Det var en tid som påverkade mig väldigt mycket. Efter det läste jag till lärare vid Linköpings universitet. Min mamma arbetade länge inom folkbildningen, och samtalen om dess betydelse har alltid pågått hemma. Jag började arbeta på Marieborgs folkhögskola redan 1997 och har haft många olika roller här innan jag blev rektor 2019.

Vad är det som gör att du trivs så bra inom folkbildningen?

TEXT: Ulrika Borg
FOTO: David Lagerlöf

Lisa Flogell

Rektor Marieborgs folkhögskola

– Jag känner mig väldigt förankrad i folkbildningen och har sett hur den har förändrats över tid. För mig är det något oerhört fint – annars hade jag inte stannat kvar så länge. Inom folkhögskolan lyckas vi ofta vända skutan för människor som har haft det tufft inom utbildningssystemet. Det tar tid, men vi ser gång på gång hur deltagare hittar en väg till arbete eller vidare studier.

Vad för slags folkhögskola är Marieborg?

– Marieborg speglar Norrköping på många sätt. Det finns ingen stark tradition i staden att läsa vidare, och det tar tid att förändra sådana mönster. Vi har omkring 120 deltagare som går allmän kurs på det som motsvarar gymnasienivå. Många folkhögskolor har kanske bara 20. Vi har en vana vid att ta hand om våra deltagare vilket kräver en medvetenhet kring hur man gör och hur man bemöter dem.

– Den största utmaningen är resursbristen till folkhögskolan. Det går inte att bara öka antalet deltagare i klasserna, särskilt inte när många deltagare har dåliga erfarenheter av skoltiden sedan tidigare. Vi behöver arbeta medvetet och individuellt.

Marieborg är en av fem nodfolkhögskolor i projektet Vägen. Vad handlar projektet om?

– Vägen är ett projekt där vi utvecklar arbetssätt och metoder. Det bygger vidare på ett tidigare ESF-projekt som hette FAMN som var liknande. Syftet är att stötta personer som står långt från arbetsmarknaden och hjälpa dem vidare, antingen till arbete eller till vidare studier.

– I och med att vi var med i FAMN hade vi redan vissa rutiner och erfarenheter, vilket gjorde att vi gärna ville vara med även i Vägen. I Östergötland är också Valla folk-

högskola och Vadstena folkhögskola med. Tillsammans utgör vi en nod där Marieborg är en så kallad nodskola. Projektet har betytt mycket för hur vi samarbetar mellan de tre skolorna i Östergötland.

Vad har ni konkret gjort inom projektet?

– Vi har arbetat fram gemensamma rutiner och metoder. Ett verktyg är ISEP (individuell studie- och etableringsplan) där lärare, studie- och yrkesvägledare och deltagare tillsammans planerar studierna och vägen framåt för deltagarna efter avslutade studier. Deltagarna känner sig sedda och upplever att det hjälper dem framåt. Ytterligare exempel på resultat är kollegialt lärande, nätverksbygge och former för samverkan.

Vi försöker också hitta sätt att stärka deltagarnas hälsa och välbefinnande. Det kan handla om att orka ta sig upp på morgonen, komma i väg till skolan och känna motivation.

Hur många deltagare har ni haft inom projektet?

– Totalt har vi haft 60 inskrivna, som mest 40 samtidigt. Totalt sett i landet har mer än 900 deltagare varit med i projektet. Nu har vi bara en termin kvar. Det är en blandning av deltagare: Människor med diagnoser, med utländsk bakgrund, tidigare hemmasittare eller personer från behandlingshem. Alla med olika livsberättelser men med samma behov av att hitta fotfästet igen.

Vilka effekter har projektet haft, tycker du?

– Det har fört oss tre folkhögskolor mycket närmare varandra. Vi har lärt oss massor och blivit ännu mer medvetna och systematiska i arbetet gentemot deltagarna. Det har också gjort oss tydligare utåt – mot regionen, politiker, arbetsförmedlingen och andra viktiga aktörer.

– Vi har en regional referensgrupp där bland andra Linköpings universitet, regionen, arbetsförmedlingen, kommunens aktivitetsansvar och politiker från Norrköping deltar. Genom att mötas regelbundet har de fått en mycket tydligare bild av vad folkhögskolorna faktiskt gör. Politiker behöver förstå att vi kan hjälpa människor, vilket även stärker folkbildningens ställning.

Ni pratar om en Östgötamodell – vad innebär det?

– Idén föddes tidigt i projektet. Vi ville se om vi kunde hitta gemensamma arbetssätt mellan folkhögskolorna i länet, det vill säga en modell som lever vidare efter att projektet har avslutats. Vi har redan börjat diskutera hur vi kan fortsätta utan pengar från ESF.

Vilka utmaningar ser du framåt för folkhögskolorna generellt?

– Ekonomin är en stor fråga. Värdet på deltagarveckan har inte höjts sedan 2015. För att klara verksamheten krävs ofta andra ben att stå på. Samtidigt behöver politiker

”Jag känner mig väldigt förankrad i folkbildningen och har sett hur den har förändrats över tid. För mig är det något oerhört fint – annars hade jag inte stannat kvar så länge.”

förstå vilket värde vi skapar. Att vi hjälper människor tillbaka till arbete eller vidare studier, något som gynnar både individen och samhället.

Om du blickar framåt – vad hoppas du mest på?

– Att vi lyckas hålla i det vi byggt upp. Att

vi fortsätter samarbeta i länet, även med de folkhögskolor som inte varit med i projektet. Och att fler förstår vilken kraft som finns i folkbildningen. Vi ser varje dag hur människor växer här. Det är det som gör att jag fortfarande tycker att folkbildningen är så oerhört fin. Den kan förändra liv på riktigt.

Civilsamhället är fortfarande starkt - men sårbart

Demokratin i Sverige står stark men det finns utmaningar. Docent Erik Lundberg visar i sin forskning att engagemanget i civilsamhället är relativt stabilt, men att en liten grupp eldsjälar bär mycket av ansvaret. Hur kan fler medborgare involveras för att säkra framtidens demokrati?

Erik Lundberg är docent i statsvetenskap vid Högskolan Dalarna. Han har även, som affilierad forskare vid Marie Cederschiöld högskola, arbetat med Befolkningsundersökningen om medborgerligt engagemang. Tidningen #FOFO fick ett samtal med Erik Lundberg som ska vara huvudtalare vid Folkbildarforum i november.

Vad kommer du att prata om vid Folkbildarforum?

– Jag kommer att prata om engagemang, både ur ett samhällsperspektiv och på individnivå, och vad forskningen säger om utvecklingen över tid. I många länder ser vi flera oroande tendenser till demokratisk tillbakagång, men även i Sverige finns en dubbel bild. Å ena sidan har vi en stark demokrati med högt valdeltagande, ett levande civilsamhälle och en hög tillit till institutioner. Å andra sidan ser vi växande klyftor mellan stad och land, misstro, polarisering och kriminalitet.

– I det läget blir det viktigt att rikta blicken mot medborgarna. Hur ser engagemanget ut? Fortsätter människor att delta och bidra, eller drar de sig undan? Det finns en tudelad bild även här. Engagemanget bland unga är förhållandevis högt, men samtidigt blir det svårare att rekrytera till förtroen-

deuppdrag. Det är viktigt att förstå vad som driver engagemang – och varför det ibland mattas av.

Hur har engagemanget förändrats över tid?

– Vi har följt utvecklingen genom Befolkningsundersökningen om medborgerligt engagemang sedan början av 90-talet. Det ideella, frivilliga och oavlönade arbetet i anslutning till en organisation har legat relativt stabil under hela perioden. Drygt hälften av befolkningen, 52 procent, har gjort någon form av ideell insats det senaste året. Det visar att viljan att bidra finns kvar.

– Men tittar man bakom siffrorna ser man att engagemanget är ojämnt fördelat – en liten grupp eldsjälar gör väldigt mycket, medan många gör ganska lite. Eldsjälarna bär upp mycket av det ideella arbetet och vi kan se ett mönster. De har ofta högre utbildning, och många är föräldrar med koppling till idrottsrörelsen, som är den största organisationsformen. Där skapas ofta ett naturligt engagemang.

Hur ser det politiska engagemanget ut i dag?

– Det är också relativt högt. Cirka 64 procent har gjort någon form av politisk

aktivitet det senaste året. Det vanligaste är att delta i bojkotter eller agera som medveten konsument, medan färre kontakter politiker eller är ideellt aktiva i ett parti. Bara åtta procent uppger att de har kontaktat en politiker det senaste året. Det kan ses som positivt, det är ändå en del av den demokratiska dialogen, men det visar också att mycket av engagemanget sker på ytan och kräver väldigt lite av individen.

– Samtidigt förefaller det digitala engagemanget ha vuxit, tröskeln för att påverka har blivit lägre. Men många deltar både i verkliga livet och på nätet. Den utvecklingen gör det möjligt för fler att göra sin röst hörd, även för de som tidigare stod utanför. Samtidigt har partiernas medlemsantal minskat kraftigt sedan kollektivanslutningen avskaffades. Det har nu stabiliserats på en låg nivå, men vissa partier har svårt att fylla sina politiska uppdrag. Det finns en del tomma stolar i kommunfullmäktige runt om i landet.

Du forskar också om ungas engagemang. Vad ser ni där?

– Jag och min kollega Ali Abdelzadeh, docent i Statskunskap vid Högskola i Dalarna, har följt flera tusen ungdomar sedan 2010 för att förstå vilka faktorer som

formar politiskt och civilt engagemang i vuxenlivet. Tonårstiden är en spännande period, eftersom normer och värderingar ofta grundläggs tidigt. Vi ser tydligt att de som har varit aktiva i en förening som tonåringar är mer politiskt aktiva som unga vuxna. De röstar oftare, kontakter politiker och deltar i politiska möten. Det visar att föreningslivet spelar en viktig roll för demokratisk fostran.

– Men vi ser också att ungdomar som själva sätter upp politiska mål – oberoende av föreningsengagemang – tenderar att bli aktiva senare i livet. Den egna drivkraften är minst lika viktig som den organisatoriska. Det är därför avgörande att unga får möjligheter att formulera sina egna mål och träffa engagerade vuxna som inspirerar. Föreningslivet behöver både erbjuda plats och mer utrymme för ungas egna idéer.

Finns det fler intressanta resultat kring just ungdomar?

– I en annan studie kan jag och min kollega Ali Abdelzadeh se att ungdomar som redan i tonåren har goda kunskaper om politik – till exempel om hur politiska institutioner fungerar eller vilka aktörer som styr – också är betydligt mer benägna att rösta som unga vuxna. Politisk kunskap

fungerar alltså som en slags basresurs, den stärker känslan av att man kan förstå och påverka samhällsfrågor, vilket gör att man också mer sannolikt deltar i val.

– Dessutom ser vi att de ungdomar som tidigt utvecklar starka medborgarnormer, till exempel att rösta, göra sin röst hörd eller engagera sig i frågor som rör allmänheten, också är mer benägna att rösta i vuxen ålder. Normerna kan liknas vid en inre drivkraft, man röstar inte bara för att man kan, utan för att man tycker att man bör. Det understryker vikten av bildning eftersom politisk kunskap och medborgarnormer får långsiktiga konsekvenser för demokratin. Här har folkbildningen en

viktig roll att spela.

Vilka utmaningar står civilsamhället inför framöver?

– En utmaning är sårbarheten. När en liten grupp eldsjälar bär upp mycket av det ideella engagemanget finns alltid en risk att det inte räcker på sikt. Dessutom är det viktigt att hitta vägar för att nå dem som ännu inte är engagerade.

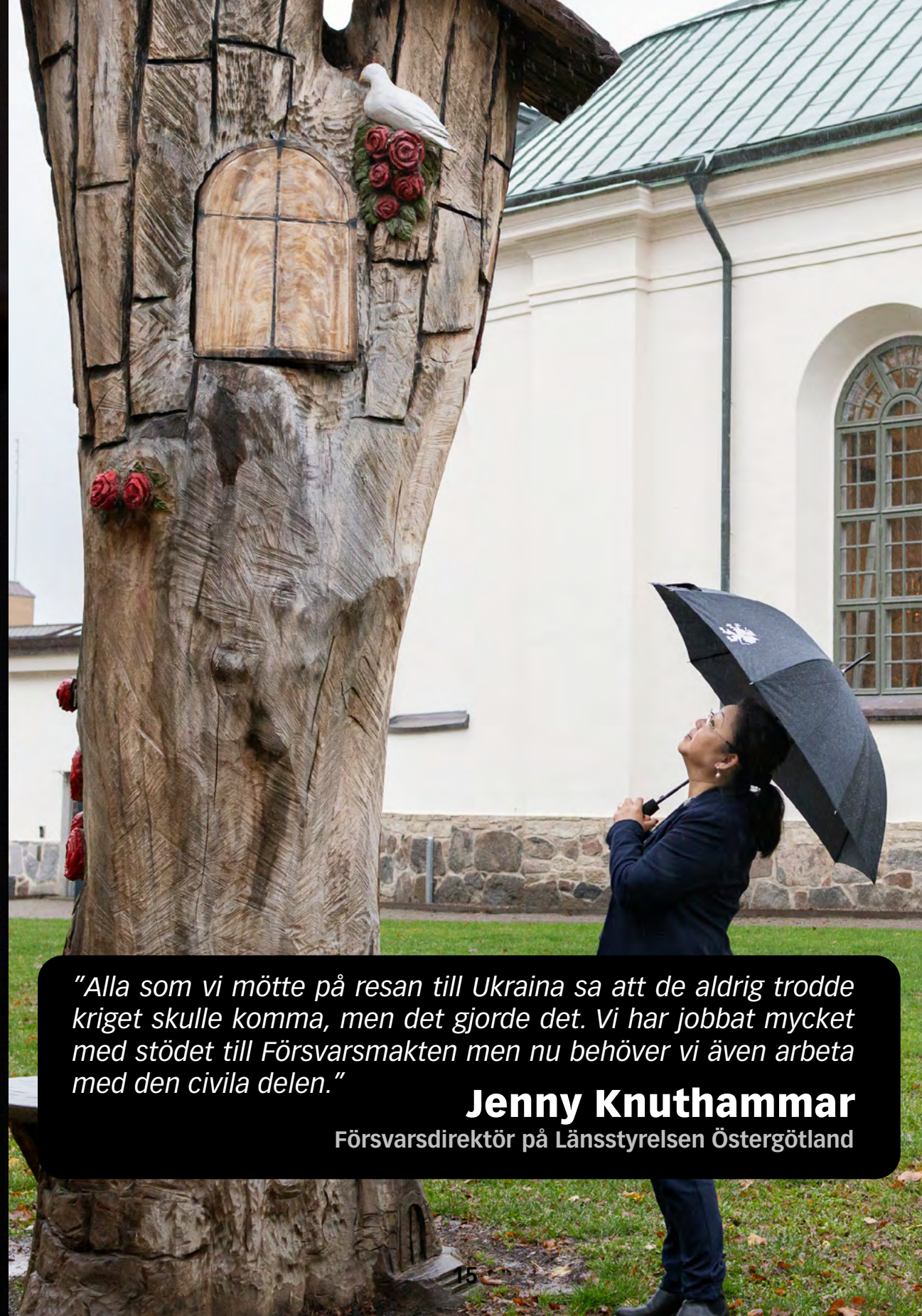
– De som deltar i civilsamhället har i genomsnitt högre politiskt intresse och kunskap, större tillit till både andra människor och samhälleliga institutioner, samt en högre grad av politisk aktivitet än de som inte har en förankring i föreningslivet. Genom föreningslivet får individer

tillgång till kunskap, nätverk, information och stärkt självförtroende vilket är resurser som i sin tur bidrar till delaktighet i det demokratiska livet.

– För folkbildningen och det ideella Sverige är det därför viktigt att hitta vägar att nå dem som ännu inte redan är engagerade. Att fler människor involveras är därför inte enbart en fråga om individuell utveckling utan också en samhällsangelägenhet. Det stärker civilsamhällets bidrag till demokratin i form av att fungera som en

röstbärare för olika grupper, bidra till att representera olikheter i befolkningen och stärka gemenskap och sammanhållning.

– Ett civilsamhälle med bred förankring i befolkningen är dessutom starkare och mindre sårbart, och kan bättre stå emot olika former av samhällsliga utmaningar och demokratiska påfrestningar. En viktig fråga är därför hur man kan stärka delaktigheten i civilsamhället, och hur man skapar miljöer där fler känner sig välkomna och inkluderade.

“Alla som vi mötte på resan till Ukraina sa att de aldrig trodde kriget skulle komma, men det gjorde det. Vi har jobbat mycket med stödet till Försvarsmakten men nu behöver vi även arbeta med den civila delen.”

Jenny Knuthammar

Försvarsdirektör på Länsstyrelsen Östergötland

”Tillräckligt bra är perfekt” Lärdomar från krisberedskapen i Ukraina

När försvarsdirektören Jenny Knuthammar reste till Ukraina mötte hon ett land i krig. Men också ett samhälle som höll fast vid vardagen, kulturen och den etiska kompassen. Erfarenheterna har format hennes syn på beredskap. Kraften finns i civilsamhället och enkla lösningar räcker långt.

Jenny Knuthammar har arbetat på Länsstyrelsen Östergötland sedan 2003 och sedan 2012 är hon försvarsdirektör. Här berättar hon om sina erfarenheter av länsstyrelsens arbete med krisberedskap, det viktiga samarbetet med civilsamhället och vad folkbildningen kan bidra med.

Du har varit försvarsdirektör i ungefär tolv år på Länsstyrelsen Östergötland. Hur har din roll förändrats under den tiden?

– När jag började på länsstyrelsen var det den eviga freden. Vi arbetade med en inställningstid att ryssen skulle kunna anfalla inom 10 år. En stor förändring kom 2015 när regeringen beslutade att återuppta totalförsvarsplaneringen. Men det var

först efter Rysslands invasion av Ukraina som allvaret blev påtagligt. Plötsligt gick det inte längre att tänka att kriget händer någon annanstans.

Hur arbetar länsstyrelsen med sin roll inom det civila försvaret och krisberedskapen?

– Vi är länets högsta civila totalförsvarsmyndighet. Det innebär att alla på länsstyrelsen ska kunna ställa om och ta ansvar i en kris- och krigssituation. Vi har en koordinator som coachar chefer i hur verksamheten kan anpassas snabbt. Att kunna leda och agera flexibelt är avgörande.

– Civilsamhället är en central del av vårt totalförsvar och jag träffar många olika organisationer. Jag föreläser flera gånger

i månaden för allt från PRO till Rotary och andra föreningar. Det handlar om att sprida kunskap om vad vi på länsstyrelsen kan bidra med och hur vi tillsammans kan stärka vår beredskap.

Du var med på en resa till Ukraina tidigare i år, berätta gärna om den.

– I mars reste jag tillsammans med en totalförsvarsdelegation till Rzeszów i Polen och Lviv i Ukraina. Rzeszów är ett centrum in till Ukraina där till exempel NATO har en hub. I vår delegation ingick representanter från Försvarsmakten, flera länsstyrelser,

kommuner och Försvarshögskolan. Syftet med resan var både att visa vårt stöd och att lära oss hur samhället fungerar i ett land i krig, inte minst civilsamhällets funktion.

– Vi besökte statliga och kommunala aktörer, räddningstjänst, skolor, sjukvård och kulturinstitutioner. Vi såg hur civilsamhället arbetade vid hubbarna för mottagning av flyktingar och hur alla krafter samverkade. Det var slående hur stark försvarsviljan var, och hur viktigt det var att upprätthålla en normalitet i samhället. Operan i Lviv var fortfarande öppen. Man

TEXT: Ulrika Borg
FOTO: David Lagerlöf

delade till och med ut parkeringsböter som vanligt. Det handlade om att hålla fast vid vardagen och den etiska kompassen.

Vad gjorde starkast intryck på dig under resan?

– Det var nog just hur man försökte upprätthålla en normalitet och behålla den etiska kompassen även under krig. Men också hur man tog hand om barnen. Nästa generation måste få känna framtidshopp, trots att flera har förlorat en anhörig. Lärarna arbetade mycket med att skapa trygghet och bearbeta rädslan hos barnen. I skolorna fanns till exempel små lådor där barnen kunde dra en lapp med stärkande ord om de blev rädda.

– Det som fastnade var också enkelheten i många lösningar. I skyddsrummen kunde det ibland lukta lite illa, men barnen var där några timmar och lekte, fick lite fika framdukat. Det var väldigt enkla åtgärder och det behövde inte vara perfekt.

Hur fungerade civilsamhället och folkbildningen i det civila krisberedskapsarbetet?

– Civilsamhället var en enorm kraft. De använde sociala medier där man som frivillig kunde registrera vad man kunde hjälpa till med. Det du är bra på i vardagen kan du hjälpa till med. De arrangerade inkvarteringspunkter dit man kunde fly och få hjälp med det basala, som till exempel att få lite mat, vila och ladda mobilen. Jag fick lära mig att man inte ska krångla till det, tillräckligt bra är perfekt.

Vilka lärdomar tar du med dig till arbetet i Östergötlands län?

– Att man måste planera för det oväntade – och våga vara pragmatisk. Alla som vi mötte på resan sa att de aldrig trodde kriget skulle komma, men det gjorde

det. Vi har jobbat mycket med stödet till Försvarsmakten men nu behöver vi även arbeta med den civila delen. Vi har identifierat 13 områden som vi ska arbeta med de närmaste åren, till exempel bränsletillförsel, transporter, sjukvård, inkvartering, skyddsrum och försvarsviljan.

– Det handlar också om att påminna oss om varför vi gör detta - att stå upp för demokratin och våra värderingar. I Ukraina pratade till och med de små barnen om frihet och att de har rätt att stå upp för vilka de är.

Hur samarbetar länsstyrelsen med civilsamhället vid kriser?

– Vår uppgift är att samordna. Kommunerna har sitt ansvar, men vi ser till att de får det stöd de behöver. Under pandemin samarbetade vi tätt med Region Östergötland och civila organisationer som till exempel Röda Korset som ansvarade för vaccinationstält. Samma sak under skogsbränderna – civilsamhället var ovärderligt. Alla behövs, och alla ska få bidra med det de är bra på. Men det är också viktigt att man övar, det säger jag ofta till ideella organisationer när jag träffar dem.

Vilken roll tycker du att folkbildningen bör ha framöver?

– Folkbildningen har en viktig roll i att trendspana och vara flexibel. Vi kunde aldrig drömma om att pandemin skulle inträffa, och vem vet vad nästa svarta svan är. Vi kanske behöver folkbilda kring områden som vi inte känner till just nu. Hur snabba är vi på att ställa om? Har vi reservplaner? Hur når vi ut till människor i en kris? Det är frågor som studieförbund och folkhögskolor skulle kunna arbeta med. Men en plan räcker inte, den måste också övas. Fungerar den i praktiken?

Folkbildningen borde få en roll i Sveriges krisberedskap

Anna Ekström har sett hur folkbildningen gång på gång kliver fram när samhället skakar. När flyktingkrisen slog till 2015 var studieförbunden snabbare än staten på att ställa om. Nu vill hon att regeringen erkänner folkbildningen som en självklar del av vår civila beredskap.

Anna Ekström är ordförande för RIO (rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation) och för ABF Stockholm. Hon har tidigare bland annat varit gymnasie- och kunskapslyftsminister 2016 till 2019 och utbildningsminister 2019 till 2022. I ett samtal med #FOFO berättar hon om sitt engagemang för folkbildningen och dess betydelse för krisberedskapen.

När kom du första gången i kontakt med folkbildningen?

– Mitt verkliga möte med folkbildningen kom hösten 2016, när jag var nyutnämnd minister och besökte Hagabergs folkhögskola i Södertälje. Jag kände djupt i hjärtat, att det här var en alldeles underbar plats. Jag drabbades av en omedelbar förälskelse, och den har faktiskt aldrig gått över.

– Det var den fantastiska miljön, konsten, kulturen och alla människor. Personer långt från arbetsmarknaden, ungdomar som finner sin plats i livet och den magiska pedagogiken. Efter det mötet satsade jag mycket som minister på att stärka folkbildningen. Vid varje regeringsombildning slogs jag för att få behålla folkbildningsfrågorna i min portfölj.

När började du engagera dig i folkbildningen?

– När jag lämnade regeringen bestämde jag mig för att ägna mycket tid åt folkbildningen. Jag var 63 år då och det är inte helt lätt att få ett fast jobb i den åldern. Så folkbildningen blev min uppgift. Nu är jag pensionär och folkbildare på heltid.

Har folkbildningen haft någon personlig betydelse för dig?

– Inte på det sättet att jag själv har gått igenom en stor personlig förändring. Men jag växte upp i ett Sverige där folkbildningen var en självklar del av livet med studiecirklar, folkrörelser och engagemang. Och jag har själv deltagit i studiecirklar.

Hur skulle du beskriva stämningen inom folkbildningen just nu?

– Det är ett väldigt tufft läge. Regeringen drar ner stödet till studieförbunden med 500 miljoner kr på tre år, och anslagen till folkhögskolorna räknas inte upp med inflationen. Två av tio studieförbund har redan försvunnit under den här mandatperioden, och två folkhögskolor har lagt ner det senaste året. Under folkhögskolornas 150-åriga och studieförbundens 100-åriga historia är det här nog den tuffaste perioden hittills.

Du ska vara moderator på Folkbildningsforum i november. Hur känns det?

FOTO: David Lagerlöf
TEXT: Ulrika Borg

Anna Ekström
Ordförande för RIO & ABF Stockholm

– När **Peter Frejhagen** ringde och frågade om jag ville ta uppdraget svarade jag ja direkt, jag ser verkligen fram emot det. Det känns roligt att få vara moderator för ett ämne som ligger mig så varmt om hjärtat.

– Vid 66 års ålder har jag suttit på en hel del konferenser och jag vill att det ska bli en dag där vi känner “yes, we can!”. Inte att vi går hem nedslagna i skoskaften. Det kommer väldigt spännande föredragshållare, och jag hoppas kunna bidra till att vi får ut ännu mer av dem, genom bra följdfrågor från publiken och ett öppet samtal.

Temat handlar om folkbildningens roll

i krisberedskap. Hur tänker du kring det?

– Om man ser tillbaka på de kriser som Sverige har gått igenom under min tid som minister, till exempel flyktingkrisen 2015, så var folkbildningen absolut snabbast av alla att ställa om. Medan staten skrev instruktioner och kommunerna omvandlade dem till verklighet hade studieförbunden redan kokat kaffe och brett mackorna. De la inte så mycket tid på att diskutera utan började direkt arrangera kurser och aktiviteter. De startade “Svenska från dag ett” och “Vardagssvenska” och öppnade sina

dörrar. Det som är så bra med folkbildningen är just att den ser olika ut på olika platser, man gör det som behövs där man är.

– Under pandemin satsade regeringen extra medel på att bygga ut yrkeskurserna på folkhögskolorna, till exempel utbildningar till lärarassistenter. Det fanns ett stort behov av att hålla samhället i gång eftersom ekonomin tog tvärstopp. Då la vi en del resurser på folkhögskolorna. Det räddade både skolor och samhällsfunktioner.

Vad kan folkbildningen konkret bidra med i en krissituation?

– En stor del av beredskapen handlar om civil beredskap, att människor känner varandra, vet vilka ens grannar är och hur man hjälps åt. Det är faktiskt viktigare än att ha en krislåda hemma. I Ukraina har de överlevt tre års helvete tack vare att vanliga människor har hjälpt varandra. Om ett hus bombas och folk vet att det bor en äldre person där, då hjälper man till.

– Där kommer folkbildningen in genom att skapa mötesplatser, stötta med kurser i sårvård, omsorg och praktiska färdigheter som att laga trasiga saker. Folkbildningen kan också bidra med folkberedskap, det

vill säga att människor förstår vilken information som är sann och falsk. Barnen får lära sig i skolan vad som är en AI-genererad film men var ska vuxna lära sig det? Där kan folkbildningen spela en avgörande roll.

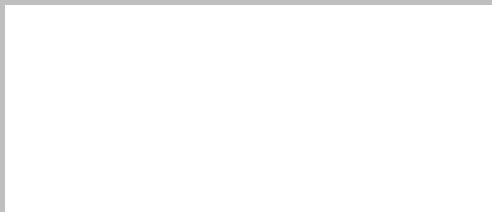
Vad skulle det betyda om staten erkände folkbildningen som en del av Sveriges krisberedskap?

– Det skulle betyda mycket. Folkbildningen har redan tagit sig den rollen, men staten har ännu inte erkänt det. Vid ett större elavbrott, en olycka eller ett krig kan studieförbundens lokaler bli de naturliga samlingspunkterna, där man får information, hjälp och värme. Folkhögskolorna, med sina kök och internat, kan också spela en central roll i det sammanhanget. Under kalla kriget var folkbildningen en självklar del av planeringen. Det borde den bli igen.

Hur kan man utforma folkbildningens roll i krisberedskapen utan att inskränka att den är fri och obunden?

– Om man ser till att det finns resurser och uppdrag så kan man lita på att folk kommer att göra sitt bästa. Folkbildningen är en del av samhället och vet vad som behöver göras. Ger man förtroende och följer upp klokt, så löser det sig naturligt.

Retur- Bildningsförbundet Östergötland
adress: Klostergatan 19 • 582 23 Linköping

DELAKTIGHET & DEMOKRATI

Tisdagden 11 november 2025 | Louis De Geer i Norrköping

En konferens med oväntade perspektiv som ger nytt syre åt diskussionerna kring bildning och samhälle!

FOLK
BILDAR
FORUM

Delta du med!

bildningsforbundet.se/folkbildarforum

www.folkbildarforum.se

PS. Du kan skanna
QR-koden med din
mobilkamera! DS.

 Bildningsförbundet
Östergötland